

ESINEILMAISU JÄLJELLÄ KUJANPÄÄN MALLIIN

Edellisissä osissa on mainittu ohimennen esineilmaisu, joka on yksi olennainen osa jälkityöskentelyä. Kilpailuun tähtäävillä se on suotavaa olla hallussa ja spyklookisista syistä reenaavilla tuo mukavaa lisähaastetta harrastukseen.

Tässä jaksossa keskitytään esineilmaisun eri metodeihin. Mainittakoon, että Kuosmasen opit alkavat hiipua hiljalleen muistoista joten nämä vissiin voidaan laskea sitten jo Kujanpään konsteiksi; kaikkia tulevia käytän omien koirieni koulutuksessa. Pentujuttuja olen käyttänyt jo edesmenneelle haku-jälki-etsintäkoekoiralleni sekä hieman päivitetynä suojelukoiran uraa aloittavalle ryyniaivoiselle risteilyohjukselle joten päivityksen toimivuus tullaan näkemään vasta parin vuoden kuluttua.

Toista tapaa taas kirjoittamisajankohtana käytetään 5-vuotiaalle, metsä- ja erikoisjäljelle koulutettavalle hyvin kierolle nartulle. Olivat käytettävät säännöt mitkä hyvänsä, tässä jutussa kaikista ilmaistavista asioista käytetään esine- termiä.

Argumentit ja kysymykset voi siis esittää allekirjoittaneelle Kuosmasen sijaan.

Tapoja on monia

Koiralle opetettava ilmaisutapa riippuu osin lajista, johon sitä koulutetaan. Pellolla ajettavilla kisajäljillä (erikoisjälki, IPO) on erilaiset säännöt asian suhteen kuin metsäjäljillä (IPOR, kansalliset). Oli maasto mikä hyvänsä, esineet pitäisi kuitenkin ilmaista jollain tavalla. Yhteenvetona kaikista säännöistä voisi esittää, että koiran tulee ottaa esine suuhunsa tai selvästi ilmaista se istumalla, seisomalla tai menemällä maahan. Pellolla sääntöviilaukset: molempia ei saa tehdä.

Itse olen ottanut päivityksenä maahanmenoilmaisun käyttöön; se toimii lajissa kuin lajissa. Jos uskoo, toivoo ja luottaa olevansa saletti pysyvänsä metsän puolella tai vain harrastelee, on aivan sama miten keppien kanssa riekkuu. Pääasia kun on kivaa ja matka jatkuu riekkumisen jälkeenkin. Maahanmeno on kuitenkin helppo opettaa ja sillä saa myös jälkityöskentelyyn pientä pelivaraa.

Väärän ilmaisutavan valintaa ei pidä pelkäämään. Sen voi vaihtaa vanhemmallakin iällä- klishee vanhasta koirasta uusien tapojen suhteen on ainakin oman kokemuksen mukaan tämän osalta väärä. Toistoja tarvitsee kenties hieman enemmän mutta eihän tässä harrastuksessa minkään suhteen helposti pääse.

Nuorena vitsa väännetään

Esineistä teen Isoja Juttuja jo pennulle. Kaikki mitä pentu suuhunsa ottaa, luokitellaan Esineeksi ja kyllä onkin ilo ylimmillään, kun moisen jutun mammalle kantaa! Maman pitää vain muistaa, että se esine todellakin on kallisarvoinen, eikä sitä sitten heitetä koiran nähden menemään. Sillä voi leikkiä (sallittu esine) tai laittaa varovasti taskuun ja ohimennen lähimpään turvalliseen paikkaan tai roskikseen (ei-sallittu). Tästä on etua myös kansallisiin lajeihin sisältyvässä esineruudussa.

Jälkipellolla olen aloittanut esineilmaisun heti ensimmäisestä suorasta lähtien; jäljen lopussa on pieni tupperikuppi täynnä herkkua. Pentu aluksi koittaa esinettä ottaa totutusti suuhunsa mutta muutaman toiston jälkeen oppii, että purkin eteentullessa mennään makuulle ja odotetaan, että mamma avaa ja mannat sataa maahan.

Koiran tullessa esineelle ja osoittaessaan huomanneensa sen, annetaan rauhallisesti maahan- käsky. Ohjaajan oltava tässä tarkkana, ajoitus on hyvin tärkeä. Mikäli koira yrittää ottaa esineen suuhunsa, kielletään lempeästi mutta topakasti ja tietenkin kehutaan kun tekee oikein. Maassaolon aikana, ennen kupin avaamista, voidaan silittää koira, kehutaan esineestä ja rauhoitetaan tilanne kupin pysyessä koskemattomana. Rauhoittelu ja kehu ei kuitenkaan saa viedä koiran huomiota pois itse asiasta.

Mikään ei estä tätä metodia käyttämästä myös aikuiselle koiralle.

Ja ettepäin.

Kun koiran jäljestys alkaa olemaan tilastollisesti melko varmaa (namit joka askeleella, koira tarkastaa kaikki askeleet ja syö namit rauhallisesti sekä menee käskystä maahan päätösesineellä) voidaan lisätä esineiden määrää. Esineiden on vielä tässä vaiheessa hyvä olla samanlaisia tupperikuppeja kuin päätösesinekin. Kupin sisältämän namin määrää kuitenkin vähennetään, ettei rekku pääse kylläiseksi ja nälkää riittää jatkamaan jäljestystä vielä esineen jälkeenkin.

Esineen lisääminen matkalle on myös hyvä takaportti lopettaa senhetkinen harjoitus onnistuneeseen suoritukseen, mikäli esmes loppujäljen voi odottaa jostain syystä menevän mönkään. Tämän väliesineen kohdalla toimitaan sitten samoin kuin edellisessä kappaleessa päätösaterian kanssa. Nyt vain olisi hyvä, että koiralle olisi jälki-käsky opetettuna, jotta sen suuremmitta manöövereita päästäisiin jatkamaan matkaa. Rauhallisuus on aa ja oo.

Esineen ja jäljestyksen uudelleenaloittaminen ovat tavallaan kaksi eri proseduuria; voisi ajatella että jäljen aloitus ja esineen ilmaisu ovat yksi suorituksen osa, joita peräkkäin asettamalla saadaan kokonaissuoritus. Hieman samoin kuin tottelevaisuudessa; liikkeestä istuminen on yksi tottelevaisuusosio jonka jälkeen seuraa liikkeestä maahanmeno. Koiran suoritusvire ei saa pienen tauon aikana laskea.

Tuppereista kapuloihin

Sitten kun nuo tupperit alkaa olemaan hallussa, voidaan siirtyä varsinaisiin jälkiesineisiin; lajista riippuen säännöissä kerrotaan, millaisiin. Pääasia on, että niissä on ihmisen haju. Rajavartion koirilla jotka työkseen tätä hommaa tekevät, ei saa olla mitään merkitystä esineen koolla tai koostumuksella- ihmisen/esineen haju on se, minkä ne ilmaisevat. Tässä syy myös tupperikuppiin; ruoan hajun pursuaminen kansien välistä on asia, jota mahdollisuuksien mukaan tulisi esineopetuksessa välttää.

Luonnollisestikaan ei kannata samantien vaihtaa kaikkia kuppeja esineisiin vaan maltti taas on valttia ja askel kerrallaan. Muistaa pitää, että jos menee persiilleen, otetaan alusta. Tuppereihin ei kuitenkaan tarvitse palata, vaan pelkästä vieraan esineen huomioinnista annetaan rauhallinen maahan- käsky. Koska tuo esine ei nyt sisällä sitä namia, zimsalabim, maastanautittavat namit tulevatkin kyykyssä olevan mamman taskusta. Toistetaan riittävän monesti. Ja tietenkin kehutaan ja ollaan rauhallisia.

Toinen tapa

Esineilmaisun voi opettaa myös jäljenajosta erillisenä proseduurina ja sitten myöhemmin yhdistää nämä toimivaksi sovellukseksi. Esineitä voi hajustella pyykkikorissa, takintaskussa tai vaikkapa kuivamuonasäkissä tarpeen mukaan. Mitä vähemmän mielenkiintoa koira esineitä kohtaan esittää, sitä houkuttelevampi ärsyke tarvitaan.

Esine laitetaan yhteen taskuun, palkanamia toiseen ja kytketyn koiran kanssa lähdetään kävelemään sopivalle alueelle. Muutaman askeleen jälkeen esine pudotetaan koiran näkemättä maahan ja jatketaan matkaa. Jälleen muutama askel eteenpäin ja täyskäänös. Koiraa yritetään ohjata huomaamatta niin, että sen kulkureitti osuisi esineen kohdalle ja jonkinsortin reaktio tapahtuisi.

Koiran osoittaessa nenällään pientäkin liikettä esineen suuntaan, annetaan rauhallinen maahankäsky jonka jälkeen namia taskusta ja k-e-h-u-t-a-a-n, huomion kiinnittyessä täydellisesti esineeseen. Maassaolon varmuutta harjoitellaan toistoilla niinkuin esineen huomioimistakin. Periaate kuitenkin sama kuin jäljellä tapahtuvan esineopetuksen kohdalla.

Oikein hankalan tapauksen ollessa kyseessä (aluska mainittu kiero narttu) voidaan esineitä heitellä vaikka nurmikolla istuen ja opettaa maahanmenoa samalla palkkaustyyliillä. Opetustapaa voidaan käyttää yhdessä jäljellä tapahtuvan ilmaisun rinnalla tai sitten pellon ulkopuolella tapahtuvan opetuksen jälkeen siirtää esineet pellolle. Kierolle nartulle laitettiin eilen viiden ulko-opetuskerran jälkeen ensimmäisen kerran lopetusesine. Näin meillä. Tapoja esineilmaisuun löytyy yhtä useita kuin kouluttajakin, tässä havainnollistettu kaksi. Siitä sitten vain valikoimaan omaansa, toivottavasti jollekin on tästä jotain evästä. Otan mielelläni vastaan kommentteja, argumentteja ja päivitysehdotuksia- yhteystiedot- sivulta löytyy osoite.

Seuraavaksi sitten tulee kirjaimellisesti mutkia matkaan, siirrymme sarjassamme kulmien opetukseen.

Mia & Malinutsit.